

Jonge Kracht

**ARBEIDERSSPORT IN NEDERLAND
DOOR S. BROEKMAN**

A80-10647

14001-080

HET is nog niet zoo héél lang geleden, dat het beoefenen van sport tot de overbodige dwaasheden werd gerekend. Hij die het waagde in sportcostuum op den openbaren weg te verschijnen, zag zich begeleid door een schare nieuwsgierigen, die den vreemden kerel van dichtbij wenschten te zien. En wanneer het een „zij” betrof, wanneer dus een lid van het vrouwelijk geslacht den euvelen moed bezat om sport te beoefenen en dan gekleed in een gewaad, waarvan de rok iets minder lang was dan de heerschende mode het aangaf, dan sprak het vanzelf, dat zoo'n vrouwelijk wezen met alle begrippen van fatsoen overhoop moest liggen!

Er is sedert dien wel buitengewoon veel veranderd. Sport is tot een belangrijk deel van het hedendaagsche leven geworden. Onze samenleving zou zich zelf niet kennen als de sport uit haar midden plotseling verdween. Als factor van opvoedende waarde, als tegenwicht tegen verkeerde invloeden, als verbindingsschakel tusschen vreemde volkeren, als winstgevende bron voor rijks- en gemeentekassen, als amusementsbedrijf — vervult de sport een voorname taak en helpt het dag-, week- en maandbladen aan veelal onleesbare stof. Een radio-programma zonder sportberichten is een half ding, een dorp zonder een of meer sportclubs bestaat niet meer en een plaatjeskrant zonder sportfoto's is ondenkbaar.

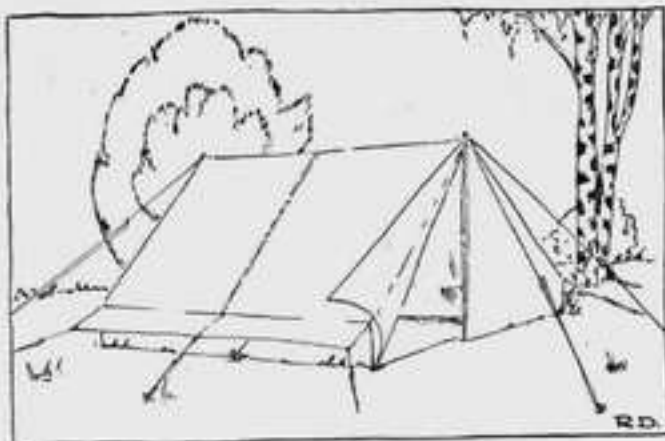
Als een groot spinneweb omvat de sport onzen aardbol, waarop miljoenen individuen zich verbeelden aan de eischen der lichamelijke ontwikkeling te voldoen. Doch zij dolen rond in onwetendheid over het hoe en waarom der lichaamscultuur en vragen zich niet af, welke

Uitgave: N.V. Drukkerij en Uitgeversmaatschappij
De Arbeiderspers, Keizersgracht 376, Amsterdam

A80-10647

KAMPEEREN EN TREKKEN IS ALLEEN FIJN MET GOEDE SPULLEN

WIJ BIEDEN U AAN:

Rugzakken (waterdicht-kleine maat)	vanaf f	2.20
Rugzakken (waterdicht-groote maten)	"	4.50
Rugzakken met draagstel	"	7.25
Veldflesschen (aluminium)	"	1.95
Tenten (waterdicht doek)	"	15.-
Slaapzakken voor de J.-H.		
Loden Capes, 100-115 cM. lang		15.90
Sandalen (echt Beiersch handwerk)		6.-
Lumber jackets (velvet), groote maten		10.50
Kampshirts, vroolijke ruiten		2.75
Petroleum en spiritus gastoestellen en tal van andere praktische artikelen		

Vraagt onze geïllustreerde prijscourant!

Kamp en Sport - Weteringschans 179
P. J. WOORTMAN - Telefoon 35774

EVENEENS:

SPORTKLEEDING VOOR ALLE SPORTEN
TENNIS RACKETS - HOCKEYSTOKKEN - VOET-
BALLEN - TURNKLEEDING - TRAININGSPAKKEN

LEDEN N. A. S. B. OP SPORTARTIKELEN SPECIALE KORTING

machten de sportbeoefenende menschheid in een bepaalde richting jagen.

Sport is buitendien een verzamelwoord geworden voor brutale krachtpatserij, voor uitbundige krachttoeren, voor onzinnige ondernemingen. Wanneer een kwart dozijn mannen een bewuste poging tot zelfmoord onderneemt, door in een vliegtuig langs den ongunstigsten weg over den Oceaan te vliegen en bij de technische gratie van motoren en voldoende benzine den overkant bereikt, dan jubelt de wereld en roepen de sportbladen hoera. En als twee „wereldberoemde" bokkers, met de zekerheid vooraf, dat ze zakken vol goud verdienen, als beesten elkaar te lijf gaan, omdat een door de kranten opgehitste menigte waar voor haar geld verlangt, dan rangschikt men deze poenige actie onder sport. Sport noemt men het, als automobielen in razende vaart kilometers verslinden en de gehuurde bestuurders den dood vinden om het merk van den fabrikant bekend te maken. De sport van heden is een karikatuur van wat sport zou kunnen zijn. De sport van heden is dienstbaar gemaakt aan en troetelkind van het kapitalisme, dat in haar een der middelen ziet, waarlangs winst kan worden verkregen.

Hoe het vroeger was.

Zooals van vele dingen, kunnen wij de oorzaak van deze buitenissigheden nagaan, vaststellen en naar waarde beoordeelen. Wij behoeven daarvoor niet te diep in de historie te grijpen.

De sport was tot voor ongeveer een halve eeuw het privilege van de bezittende klasse. Een arbeider had wel wat anders te doen dan zich over te geven aan vermaken, die zijn lichamelijk welzijn ten goede konden komen. Zijn leven bestond in arbeiden gedurende vele uren per etmaal. Zijn loon was niet toereikend om zelfs in eenvoudige behoeften te voorzien. Zijn geestelijke ontspanning vond hij, als niet de vermoeidheid hem op het schamele bed wierp, in een of ander slap, burgerlijk dagblad, dat teemde over den zondigen mensch en hem voedde met nieuwtjes van de straat, met onbelangrijke berichtjes.

De arbeider van destijds behoorde in deemoed op te zien naar de welgestelden, naar hen, die den werkmans arbeid verschaffen. Als hij sport wilde beoefenen, vond hij op Zondag in de herberg wel een dambord met schijven, of kon hij biljart spelen, zoo hij daarvoor geld bezat. Voetbal was in ons land zoo goed als onbekend, tennis was een vreemd ding, waar hij slechts bij benadering iets van vernam. Het zwemmen was iets, dat spotte met elk begrip van gezondheid en goede zeden, het turnen was alleen geoorloofd aan hen, die tot den beteren stand behoorden.

En de vrouw van den arbeider?

Een christelijke cultuur van eeuwen lang had haar verlaagd tot een slavin, tot de ondergeschikte van den man, nog maar net geschikt om haar huishouden te bestieren en kinderen voort te brengen.

Lichamelijke ontspanning voor de vrouw? Het was te belachelijk om er zelfs aan te denken. Als zelfstandig denkend wezen was zij nauwelijks in tel; ten gunste van het productieproces was zij nog niet ontdekt, als uitbuitingsobject had zij nog niet ten volle waarde.

Het prachtige handbalspel ontwikkelt zich op verblijdende wijze.

De arbeidersklasse als geheel leefde onafgebroken in een duffe sfeer van armoede en een tekort aan geestelijk voedsel. Gehuisvest in krotten, ten prooi aan nauwelijks te bestrijden ziekten en groote kindersterfte sleepte het proletariaat zijn dof bestaan voort. Het verbeteren en in stand houden van het menselijk lichaam was een onschuldige spelletje voor de rijken.

Sindsdien is echter veel veranderd. De arbeidersklasse maakte zich op om zich georganiseerd te ontworstelen aan den kolossalen druk, waaronder zij voorheen gebukt ging. Zij werd zichzelf bewust. Eerst maatschappelijk, thans ook op het gebied van de lichaamscultuur.

De machine veroverd de wereld.

Tegelijk hiermede zien wij de techniek ontzaggelijke vorderingen maken. De machine, door het menselijk brein uitgedacht, gaat den mensch aan zich onderwerpen. De machinale productie neemt hand over hand toe. De „wonderen der techniek” worden gedrochtelikheden die de arbeiders — en thans ook in massa de arbeidsters — tot steeds sneller arbeidstempo opjagen. Groote bedrijven ontstaan, kolossale fabrieken worden gebouwd, het is het tijdperk der concentratie van kapitalen en bedrijven. Daarbij leggen de mannen dezer speciale wetenschap zich toe op de arbeidsverdeling, zoodat de arbeiders slechts een nauwkeurig afgebakende, weinig verheffende taak in het productieproces aangewezen krijgen.

De tijd is voorbij, dat de stoelmaker een geheele stoel vervaar-

digt. In de fabriek zaagt de machine de afzonderlijke deelen in vorm, en doen andere machines de rest. De timmerman hoeft geen deuren meer te maken, want de machine doet het wel voor hem. Mechanische arbeid ontstaat, waarbij de arbeider het verlengstuk der machine is geworden. Hoe kan het anders of de liefde voor het oude handwerk is verdwenen. Steeds sneller, eentoniger en eenzijdiger is de arbeid. De arbeider is verloren gegaan in het geraas der groote fabrieken, die hun producten uitspuwen dag en nacht, als tenminste de productie niet onderbroken wordt door crises, als gevolg van het wanbeheer dat wij nu eenmaal in het kapitalistische concurrentiestelsel onderkennen.

De sport doet haar intrede bij de arbeidersklasse.

Wij weten van den heldenstrijd, door een vorig geslacht, soms tot bloedens toe gestreden. Stuk voor stuk dwong de georganiseerde arbeidersklasse de noodigste hervormingen af: vermindering van arbeidstijd, verbod van kinderarbeid, sociale verzekeringen en hier en daar een begin van vacantie. De politieke strijd voerde onweerstaanbaar naar algemeen kiesrecht.

Doch de arbeidersklasse voelde ook, dat aan de geestelijke verheffing van het proletariaat nog duchtig moest worden gewerkt. Zij begon te beseffen, dat zij recht had op meer, op beter dan het afval, dat het kapitalisme haar in den vorm van liefdadigheid, lage genoegens en alcohol, sedert eeuwen had toebedacht. Een zucht naar goede lectuur deed blijken, dat het jonge geslacht opwaarts streeft. Vergaderingen en leergangen werden bezocht, in welke de aanvoerders hun beste geestelijk goed verspreidden, in welke de bekwaamsten werden gekweekt, die al het goede, dat ze hebben geleerd, verder brachten. Men kreeg oog en gevoel voor beeldende en vocale kunst, men ijverde voor betere huisvesting, men verliet de krotwoningen, waar ziekte, bekrompenheid en vale duisternis zoo lang hadden geheerscht. Maar tevens nam de beoefening van sport snel toe. De sport bleef geen bezit meer van de kinderen der rijken. Het voetbalspel, een tak van sport, die voordien uitsluitend door de jonge bourgeoisie werd beoefend deed zijn intrede in de arbeidersklasse en is thans geworden de populaire „volksport”, waaraan door ongetelde menigten wordt deelgenomen, doch waaraan zich nog grooter menigten vergapen! In het algemeen gezegd, wij herhalen het, is de sport tot een belangrijk deel van het hedendaagsche leven geworden, waarvoor schier ieder op zijn of haar manier belangstelling heeft.

Eenzijdige arbeid doet de sportbeoefening toenemen.

Hoe komt het nu, dat de sport zoo allerwege haar plaats opeischt en in alle lagen der bevolking is doorgedrongen? Het ware dwaasheid, den onnadenkende na te spreken, dat de sport van heden een soort modebegrip vertegenwoordigt, zoodat na deze dolle periode de menscheid zich wel op iets anders zal gooien.

De sport van heden heeft zich integendeel onwrikbaar vastgezet op onze samenleving. Zij zal als voorbijgaande modegril nooit kunnen worden aangemerkt, omdat er genoeg maatschappelijke factoren zijn

Leden van den
N.A.S.B.

berijdt uitsluitend
STAALROS

RIJWIELEN

f 52.50

Sterk - Sierlijk - Snel

BETALING IN OVERLEG

AMSTERDAM, Overtoom 429
DEN HAAG, Regentesselaan 230

Koopt Uw

BOEKEN

bij

De Arbeiderspers

**OLYMPIADE
RIJWIELEN**

vanaf f 50.—

J. M. WILLENS

AMSTERDAM

Amstelveenscheweg 147-149 — Stadionweg 310-314
Telefoon 20240 Telefoon 25440

AGENT FONGERS- EN SIMPLEX-RIJWIELEN

Ruime stalling — Gemakkelijke betaling — Reparatie-inrichting

om het bewijs te leveren, dat de tegenwoordige sport en hare beoefening als uitvloeisel van de gegroeide economische verhoudingen, van zelf tot de tegenwoordige intense uitbreiding moesten voeren.

Wij hebben gezien, dat in het jonge opkomende geslacht begeerten leefden, die voordien wellicht nooit hadden geleefd, althans niet op zoo groote schaal tot ontplooiing werden gebracht. Daar kwam bij, dat de verkorting van den arbeidstijd een zoodanige evolutie teweeg bracht, dat de gevolgen er thans nog niet van zijn te peilen. Wij herinneren ons levendig, dat de tegenstanders toendertijd als een hunner schamele argumenten aanvoerden, dat het alcoholgebruik zou toenemen, als de arbeider minder uren behoefde te arbeiden! Hij zou zich met zijn vrijen tijd geen raad weten en de ledige uren in de kroeg slijten . . .

Hoe geheel anders is dat, gelukkig, uitgekomen!

De jonge mensch deed echter wat ieder jong mensch naar den aard van zijn leeftijd zou doen. Hij zocht zooveel mogelijk de buitenlucht op, zoodat wel zeer spoedig de weg naar sportbeoefening gevonden werd.

Doch er was meer en voor de uitbreiding van de sportbeoefening van de grootste en voornaamste beteekenis.

De eenzijdige, mechanische arbeid, geestdoodend en tegengesteld aan de behoeften van het menschelijk lichaam, deed vooral zijn slechten invloed gelden op het jonge proletariaat. Een jonge vrouw, die elken dag in de fabriek blikjes in een machine moet duwen, welke in dit blikje gaten slaat of er vorm aan geeft, mag slechts aandacht hebben voor de bewegingen, die de machine maakt. De jonge vrouw zelve is als zelfstandig, denkend en jeugdig wezen uitgeschakeld. De jonge kerel, die onafgebroken, in één houding staande of zittende, met één en dezelfde handbeweging een onderdeel der machine bedient en zich zelf een oogenblik vergeet, heeft kans slachtoffer der techniek te worden. De mechanisatie van den arbeid dwingt den mensch, hem in deze mechanisatie op te volgen. Maar de mensch, de levende, denkende mensch wil niet. Hij zoekt naar een uitweg, naar middelen om deze ramp te ontgaan. De zoo fijn-samengestelde, bewegelijke en zelfstandige mensch is de natuurlijke vijand der koude, niet te vermoeien en nooit te verzadigen machine, die haar wil, haar tempo den mensch wil opdwingen. De machine, die snelheid opwekt en vermeerdert, blijft koud en ongevoelig, doch zwiëpt de menschheid op tot gejaagdheid en nerveusiteit.

Deze koude ongevoeligheid en razende snelheid tezamen staan in volkomen tegenstelling tot ons, fijnbesnaarde en onevenwichtige wezens, die ons nog niet volkomen hebben kunnen werpen in den razenden maalstroom van het moderne leven. Hoe kan het anders of als natuurlijk tegenwicht zoekt de jeugd ontspanning en vindt deze op het sportveld, ongebonden in haar levensvreugde, die te heftiger zich uit, omdat ze in de fabriek met geweld wordt verstikt. Daarnaast snelt het „tempo van den tijd” voort, dat zich uitdrukt in een woelig, haastig gejaagd met name in de groote steden, waar het rumoer dag en nacht de lucht vervult.

Alles wijst er dus op, dat de sport allerminst een ééndagsvlieg is, die wegens gebrek aan bestaansvoorwaarden wel weer verdwijnen zal. Integendeel, zij neemt nog steeds in omvang toe. Opgevoerd arbeidstempo, het sneller worden van ons dagelijksch leven hebben dit tot gevolg en houden gelijken tred met de sportbeoefening.

De zoogenaamde neutraliteit.

De sport kan niet worden losgemaakt van de maatschappelijke, in zekeren zin dus: van de politieke verhoudingen. Onze samenleving is opgebouwd uit volksgroepen, die voor het voornaamste gedeelte als klasse tegenover klasse staan. De machtige stroomingen in een volk, die zich uiten in den politieken strijd, vinden eensdeels hun oorzaak in verschillen van ideologische aard, anderdeels en niet voor het minst door de kolossaal uiteenlopende economische tegenstellingen.

Wij hebben te erkennen, dat de kleinste groep, gevormd door de bezitters van het kapitaal, nog oppermachtig is. Zij houdt het leger in stand, dat in meerderheid gevormd wordt door soldaten, die het militarisme verfoeien. Zij heeft met een geniaal ontwikkeld bankwezen vertakkingen over heel de wereld. Zij beheerscht de land- en zeewegen, zij drukt haar stempel op ons heele aardse bestaan. Zij onderhoudt een koningsschap, dat onderworpen is aan haar wil en misbruikt datzelfde koningsschap door het als nationalistisch schild ons in valschen klaterglans voor te houden. Zij spendeert miljoenen om een der machtigste hulpmiddelen, die op de massa inwerken: — de film, naar haar wil inhoud en gestalte geven. Zij dwingt de massa valsche gedachte en valsche genoegens te aanvaarden. Zij onderhoudt een dagbladpers, die op geraffineerde wijze de algemeenheid dient, doch in wezen *arbeidersvijandelijk* is.

In de kunst, in de mededinging, in vaderlandsliefde — kortom: op elk gebied doet de naakte werkelijkheid zien, dat het gaat om geld verdienen, zelfs als heele volken in oorlogen alleen om winstbejag worden uitgemoord.

Het kapitalisme heeft zich meester gemaakt van alles wat het op zijn weg tegen kwam en het verstond daarbij de kunst, zijn bedoelingen achter fraaie leuzen te verbergen. Het heeft zich daarbij ook van de sport meester gemaakt! . . .

De sport werd beschouwd als te zijn een neutraal gebied. Het sportieve gebeuren bracht rijk en arm immers tot elkaar? Waren er tegenstellingen van politieken of anderen aard, die in het dagelijksch leven maar al te vaak voorkwamen — men trok naar het sportveld en daar, in het luchtige sportpak had de lichamelijke ontspanning tot gevolg, dat men de geestelijke inspanning spoedig vergat. Wat was onschuldiger te bedenken dan den vreedzamen strijd tusschen twee ploegen gezonde, jonge mannen, die toch slechts een spel volbrachten? Sterker nog: was niet juist de sport het aangewezen middel om alle narigheid, die de bevolking verdeelt, als een bindende kracht te beschouwen? Lezen we niet dat sport vereent? Verkondigen niet alle bladen, dat internationale ontmoetingen de volken tot elkander brengen? Welken arbeider zou tegenwoordig worden belet, om sport te

Deelnemers aan een zwemfeest in overdekt bad.

beoefenen? Laat ze juist gaan, hun hart ophalen, laat ze sport beoefenen, hindert ze niet, want sport is een heilig huisje, sport is *neutraal!*

Wie deze dingen aldus ziet, beoordeelt den buitenkant der dingen.

Het zou tot vermakelijke gevolgen leiden als men den verkondigers der neutraliteit eens stuk voor stuk vroeg, wat ze met dit woord, met dit begrip bedoelen. Het woordenboek verklaart ons, dat het woord beteekent: onzijdig, geen partij kiezen, onpartijdig. Men ziet, dat hier nogal keus is voor een ruime opvatting. Wij zullen echter stilstaan bij het eerste begrip, het begrip der onzijdigheid.

Wij vreezen geen tegenspraak te ontmoeten, als wij, voortgaande op hetgeen eerder is gezegd, met zekerheid vaststellen, dat in de tegenwoordige samenleving onzijdigheid nauwelijks denkbaar is. Zou men nu waarlijk meenen, dat op het onafzienbare terrein der sportbeoefening onzijdigheid heerscht?

Toen de sportbeoefening zich begon te ontwikkelen, ontstond aldra behoefte aan samengaan. De onderscheidene clubjes vereenigden zich in bonden, al naar den aard der takken van sport, afzonderlijk in stand gehouden. Het spreekt vanzelf, dat de leden, waaruit deze clubs en bonden gevormd waren, uitsluitend voortkwamen uit de zonen en dochteren der bezittende klasse. Over het toelaten van arbeiders werd niet gesproken, behoefde trouwens niet te worden gesproken! Het behoeft daarbij nauwelijks te worden gezegd, dat de leiders van deze bonden in politiek opzicht ten volle tot de tegenstanders der arbeidersklasse behoorden. Doch de golf van sportbeoefening kwam aanrollen,

niet wegens de onafgebroken propaganda, die deze leiders voerden. De oorzaken, die wij hier opsomden hadden derhalve tot gevolg, dat het proletariaat beslag wist te leggen op die takken van sport, welke binnen zijn bereik en zijn vermogen lagen. Deze stroom kon niet worden gekeerd! En als men hem keerde werd het heilige huisje der sport-neutraliteit in gevaar gebracht en zou men het sportbeoefenende proletariaat in en door de sport de oogen voor andere dingen openen.*)

Vandaar dat schoorvoetend de deuren werden opengezet van de bonden, die zonder het lidmaatschap der arbeiders maar half zouden kunnen bestaan of overbodig raken.

De leiders der burgerlijke bonden of, zoo men wil: de burgerlijke leiders der bonden hadden een goed inzicht in de gevolgen, die deze maatregelen zouden hebben.

Duizenden en nogmaals duizenden werden in den neutralen kring opgenomen. Het werd al wedstrijd wat de klok sloeg. Met prikkeling van eerezucht, met persoonsverheerlijking en wilde concurrentie werd de menigte opgezweept en de belangstelling gaande gehouden. Met sport werden de jonge menschen in bed gestopt, met sport vingen zij den nieuwen dag aan. Wij behoeven niet te verwijzen naar de hedendaagsche bladen uit welke inhoud men uit eigen aanschouwing weet, hoe oud en jong wordt volgepropt met wedstrijd-verslagen, die, jaar in jaar uit van hetzelfde gehalte, altijd weer verslonden worden door jong en oud, wier gedachten gedrenkt zijn in en bedorven worden door sportrazernij.

De sport als winstobject.

Wanneer wij ons een oogenblik op het standpunt zouden stellen, dat het geheele sportgebied neutraal is, dus niet afkomstig is uit en geregeerd wordt door een complex van maatschappelijke invloeden, dan nog is het voor ons, sociaaldemocraten, in strijd met ons beginsel, de tegenwoordige sportwereld zonder meer te laten draaien en aan haar onze kinderen af te staan. De tijd is gelukkig voorbij, dat de arbeidersklasse alleen te strijden heeft voor verbetering van arbeidsvoorwaarden. Zij is een cultureele macht van groote betekenis geworden. Haar invloedssfeer reikt ver in parlement, provinciale staten, gemeenteraden en tal van andere college's. Overal staan hare vertegenwoordigers in de bres, daar waar het geldt schoonheid en ontwikkeling in de hoofden en harten der arbeiders te brengen. Zij voeren de bezitlozen, door het verstrekken van staats- en gemeentesubsidies in de concertgebouwen en schouwburgen. Zij openen hen de oogen voor de pracht der

*) Een sprekend voorbeeld is de Amsterdamsche Volksvoetbalbond. Deze Bond werd voor dertig jaar opgericht, omdat geen arbeiders in den Amsterdamschen Voetbalbond werden toegelaten. In Rotterdam bestond een dergelijke bond, doch deze is ter ziele. De A.V.V.B. voert thans nog een slepend bestaan. Intusschen had de moderne arbeidersbeweging in ons land op dit tijdstip geen oog en geen tijd, om zich met dit brutale stukje klasseverschil bezig te houden en er haar conclusies uit te trekken.

musea, voor den rijkdom der natuur. Zij wekken belangstelling op voor tal van wetenswaardigheden, die men zich in de openbare leeszaal gratis kan eigen maken. Maar binnen de rijen der moderne arbeidersbeweging wordt de massa opgevoed tot socialistisch denken. Men heeft zich afgewend van het burgerlijk tooneel, door het brengen van eigen, frissche, opstandige klanken in een socialistischen tooneelbond. Men heeft zich afgewend van den burgerlijken zang, het weeë geliedertafel en men heeft zijn kracht gezocht en gevonden in den socialistischen zangersbond. Men heeft hetzelfde gedaan met de arbeidersmuzikanten en mandoline-spelers. Men heeft zich afgewend van het particuliere winstbejag en coöperaties gesticht, die een zegen kunnen zijn voor de gemeenschap. Men heeft het Instituut voor Arbeidersontwikkeling, dat zijn bedoeling reeds in zijn naam tot uiting brengt. Men heeft daarnevens de Natuurvrienden, die geen bekoring kunnen vinden in het reizen met burgerlijke lieden, die overal hun nationalisme ten toon spreiden. Men heeft den arbeiders radio-omroep in het leven geroepen, omdat men begreep, dat een radio-bedrijf, geregeerd door kapitalisten, geen neutraal bedrijf kón zijn.

Waarom is dit geschied? Uit de zucht om uit louter plezier aparte bonden en bondjes te kweken? Of: omdat wij nu eenmaal in Holland van sectarischen inslag zijn?*)

Niets van dat alles!

De moderne arbeidersbeweging noemt zich met trots en met reden draagster van den Nieuwen Tijd. Zij is het, die vernieuwend en verjongend werkzaam is. Zij stelt zich tegenover de burgerlijke cultuur, die zich nog maar alleen onder rumoer weet aan te dienen en in alle geledingen leegheid en voosheid vertoont. De ontvoogding van het proletariaat heeft niet voor het minst ten doel, den arbeider tot een geestelijk paraat, zelfbewust individu op te voeden, hem ontvankelijk te maken voor het nieuwe, dat in een beter geordende, socialistische samenleving tot volmaaktheid zal zijn gebracht. Wij stellen ons om al deze redenen tegenover de burgerlijke practijken, die neutraal worden genoemd, als het zoo in de kraam te pas komt. Wat deze neutraliteit evenwel beteekent heeft men tijdens den radiostrijd ten duidelijkste kunnen waarnemen. Volgens liberaal begrip werd in het begin de neutraliteit, de onzijdigheid gepredikt. Toen dit niet meer opging, veranderde men de neutraliteit in „algemeenheid”. Deze algemeenheid strekte zich zóóver uit, dat de luisteraars zich op zekeren dag konden vermeien in het gedonder van kanonnen, het schelden van een generaal op het plebs en het nabootsen van een veldslag tusschen blank en bruin!

Dat weet men allemaal (ofschoon wij het noodzakelijk achten dit voorbeeld aan te halen). Doch hoe ter wereld is het mogelijk, dat men de sport nog steeds als neutraal gebied beschouwt, waar niets maar dan

*) Het eeuwige gejeremieer over den sectarischen geest van het Nederlandsche volk kunnen wij niet deelen. Voor zoover wij kunnen nagaan, bestaat dat z.g. sectarisme in het buitenland in even groote mate. Aan de Rijksdagverkiezingen 1930 in Duitschland namen 27 partijen deel! Bij ons valt alles eerder in het oog, omdat ons land klein en dichtbevolkt is.

ook niets te vinden zou zijn, dat met andere dingen van maatschappelijke aard vergeleken kan worden? Zonder meer kunnen wij vaststellen, dat de sport wordt aangewend tot een apparaat in dienst van het grofste nationalisme. De voorbeelden liggen voor het grijpen. Men denke aan de Olympiade in 1928, toen de sport zelve haast bedolven werd onder nationalistische betoogingen en koninklijke parades. Men denke aan de menigvuldige z.g. interland-wedstrijden, waar niet de nationale cultuur van eigen bodem wordt gedemonstreerd, maar waar volk tegen volk wordt opgezet, voorgegaan door een „vaderlandslievende” pers, die aan weerszijden van haar chauvinistisch streven blijkt geeft. Het voetbalspel is daar wel het duidelijkste voorbeeld van. Men vergisse zich echter niet ten opzichte der andere takken van sport.

Een der ergerlijke gevolgen van het kapitalistische stelsel is de concurrentie. De concurrentie, die gebaseerd is op vrije mededinging, op initiatief en ondernemerszin. Als natuurlijke uitwassen daarvan zien wij de gekste dingen op dit gebied. Kapitalen worden besteed om een bepaald artikel met behulp van grootsche reclamemiddelen aan den man te brengen. De een overschreeuwt den ander om een goed afzetgebied te vinden.

Zoals wij tegenwoordig de prachtige atletiek zien misbruiken is zij het evenbeeld van een winstobject dezer vrije concurrentie.

Er wordt een jonge kerel ontdekt die een fractie van een seconde harder loopt, dan een andere hardlooper. Onmiddellijk schreeuwen de bladen moord en brand, vermeldt men zijn doen en laten, worden de onbelangrijkste aangelegenheden opgeblazen tot dingen van groote beteekenis. Een nieuwe ster is aan het firmament verschenen, portretten verschijnen allerwege, voorzien van snorkende onderschriften. Zoon' jongen wordt rondgesold, in zijn jeugd als een held vereerd, over het paard getild en voorgesteld als een der zonen van een land, dat slechts sterk kan zijn wanneer het zulke helden oplevert. Hij wordt amateur geheeten, doch niettemin wordt hij in staat gesteld, wekenlang in den vreemde wedstrijden aan te gaan; niet om voor de sport propaganda te maken, doch in hoofdzaak om de kleuren van zijn vlag te verdedigen.

„Top-prestaties” worden geëischt. Het menselijk kunnen wordt opgeschroefd tot in het oneindige, want het publiek wil waar voor zijn geld zien.

Zoo gaat het ook bij het zwemmen. Een zestienjarig kind, dat op het oogenblik dat wij dit schrijven nog op de schoolbanken zit, mag zich eigenaresse noemen van een kast vol medailles en andere eeretekenen. Want ze is wereldkampioene! Haar roem brengt mee, dat ze ver van huis vertooningen moet geven en derhalve zal ze tot zelfs naar Zuid-Afrika gaan om haar kunsten te vertoonen.

Aldus wordt de sport geëxploiteerd om een betalend publiek te bevredigen, dat iets bijzonders wil zien, onverschillig of het gedresseerde leeuwen-, variété- of sportartisten kan bewonderen.

De tegenwoordige sportbeoefening neutraal te noemen is een paskwil. De sport ontkomt evenmin aan den invloed van het kapitalistisch wanbeheer, als elke uiting van menselijk kunnen, waarmee geld te verdienen valt.

Internationale zwemcursus in onze eigen bondsschool te Leipzig.

De culturele taak der moderne arbeidersbeweging.

Er is meer, dat ons, sociaaldemocraten tegen de borst moet stuiten en dat afdoende bewijst, dat sport verre van neutraal is. De Statuten van den Nederlandschen Roeibond vermelden nog altijd, dat „handwerkslieden” niet geacht worden, amateur te zijn. Om een voorbeeld te noemen: zelfs gymnastiekleraren worden als handwerkslieden beschouwd. De roeiwereld is een zorgvuldig afgesloten geheel, waarin geen arbeider wordt toegelaten.*)

De Nederlandsche Hockeybond erkent uitdrukkelijk dat hij alleen deze sport beschouwt als te zijn eigendom van de bezittende klasse. De reglementen zijn van dien aard, dat het voor een arbeider volstrekt onmogelijk is — zelfs al is hij goed gesitueerd — lid te worden.

Het tennis proletariseert zich weliswaar, doch het kenmerkende feit doet zich voor, dat in de clubs die uit het hoedenproletariaat zijn gevormd, een strenge ballotage waakt tegen het binnendringen van gewone arbeiders.

Het turnen! In het Bondslid van het Koninklijk Nederlandsch Gymnastiekverbond komt een zinnetje voor: „Wij kennen geen rang en geen stand.” Doch de waarheid is anders. Wel degelijk wordt in tal van vereenigingen toegezien op „stand” en zelfs op religie.

En wat het wedstrijdwezen betreft: ook daar gaat men steeds meer den weg op van individueele prestaties, van kampioenschappen om blik en zilver. De mooie gymnastiek, die zoozeer voor de massa is, wordt hoe langer hoe meer voortgesleept op den weg, die tal

*) De Amsterdamsche Roeivereeniging *Poseidon* is in haar oorsprong een protestvereeniging, uit Joodsche leden gevormd, die om den drommel geen arbeiders zijn. De Joden worden echter door sommige Roeivereenigingen geweerd.

van andere takken van sport zijn gegaan: dolle concurrentie en nationalisme.

Bij het voetbalspel demonstreert zich de klasse-tegenstelling volkomen. Rijk en arm is nu eenmaal door de waf der noodzaak in een koninklijken bond vereenigd. Daarbij zijn tal van bourgeoisclubs, die om der wille van de competitie tegen elftallen van doodgewone arbeiders moeten spelen. Doch het komische feit doet zich voor, dat deze bourgeoisclubs in hun bond een eigen — erkend! — bondje hebben gevormd, dat alleen toegankelijk is voor hen, die op een hogere sport der maatschappelijke ladder staan. Dit bondje organiseert tournooien voor zijn clubs en voor jeugdigen en gelaten zien de andere Bondsleden, de arbeiders, toe, dat zij in wezen hiermede worden gehoond! De fabrieks-, de personeelsclubs verrijzen als paddestoelen uit den grond. Groote firma's leggen kapitalen ten koste aan de inrichting van terreinen en gebouwen. Wij kunnen voorshands niet gelooven, dat deze werkgevers zulke sportliefhebbers, zulke bevorderaars der sport zijn, dat zij hun personeel terreinen, gebouwen, materiaal tot zelfs kleeding, gratis afstaan. Deze fabrieksclubs zijn doodeenvoudig reclameobjecten voor firma's, die de sportbeoefening aan de verbreiding hunner handelsproducten verbinden.

Zoo zien wij ook, dat tal van firma's de sport misbruiken om hun namen ingang te doen vinden. Cigaretten-, wijn- en andere fabrikanten stellen een beker beschikbaar, waaraan de firmanaam verbonden is, laten serie-wedstrijden om dergelijke „kunstvoorwerpen” spelen en paradeeren als bevorderaars der edele sport, verstandiger dan alle spelers bij elkaar, die uit begeerte om den prijs machtig te worden, gratis reclame voor de handige fabrikanten maken.

Dat komt ook wel treffend naar voren bij het alcoholgebruik. Sport kan een factor zijn tot vermindering van het alcoholgebruik. Wij hebben het lied in alle toonaarden hooren zingen. Maar het drankkapitaal zou tekort schieten, als het niet op sportgebied zou trachten, zijn waren kwijt te raken. Hetgeen uitstekend gelukt. De drankhandel adverteert met voorliefde in de sportbladen, hetgeen begrijpelijk is. Want de werkelijkheid doet nog altijd zien, dat een groot percentage van de veelal jeugdige sportbeoefenaars ontvankelijk is voor bepaalde invloeden, die hen doen gelooven, dat bij sportverkeer, d.i.: gezelligheid, een glas bier of een borrel behooren. Hij die een reeks van jaren met clubs op reis is geweest naar wedstrijden, zal tot de erkenning moeten komen, dat nog zeer veel alcohol wordt gebruikt. Men bezoekt slechts de bekende sportvelden, overal waar men wil. Overal treft men groote, dure advertenties aan van drankverkoopers, café's e.d. Geen exploitant geeft hieraan zijn geld uit, als hij niet weet, dat hij een terrein bestrijkt, waar winst is uit te delven.

Al deze dingen tezamen vormen niet slechts de deelen van een geheel, dat wij op ideële gronden afwijzen, doch aan het stelsel der z.g. neutrale sport kleven practische bezwaren en wezenlijke gevaren.

Wij hebben aangetoond, dat de moderne arbeidersbeweging schier op elk gebied haar cultureel werk verricht. De sport was echter tot voor enkele jaren onbetwist bezit van de tegenstanders der arbeidersklasse. Tienduizenden jonge mannen en vrouwen dobberden daarom op

de neutrale golven en zijn zich niet bewust van het spel, dat met hen wordt gespeeld. Zoolang ze met sport worden zoet gehouden, toonen ze geen belangstelling voor dingen van anderen aard. Ze hebben nauwelijks aandacht voor den strijd, die Partij en Vakbeweging hebben te voeren. Ze worden volgegoten met sportlectuur, die hen geestelijk niets beter maakt. Ze worden door de sport afzijdig gehouden van de plaats, die ze in de rijen hunner klassegenooten hebben in te nemen. De burgerlijke sport voert tot onverschilligheid, tot verslapping en tot verwaarloozing van de maatschappelijke plichten, die het jonge proletariaat heeft na te komen. Ongemerkt raakt het vertrouwd met de burgerlijke sfeer, die slechts nationalistische tendenzen nastreeft. Ongemerkt worden de jonge sportliefhebbers opgevoed tot woedende concurrenten, omdat zij altijd maar weer te hooren krijgen, dat de beste prestaties tot de hoogste eer leiden. Arbeiders die in fabrieksclubs zijn vereenigd, zijn met vele banden aan den patroon verbonden. Als ze goed spelen, den naam der firma dus in bekendheid doen toenemen, nemen ze bevoorrechte plaatsen in de fabriek in. Het is hun toegestaan over den voetbalstrijd het woord te voeren. Zoodra ze echter een meening hebben over den politieken- of loonstrijd, die tegengesteld is aan de meening van den patroon, is de aardigheid er af en kunnen ze op straat worden gegooid.

De jonge mannen en vrouwen echter, voortgekomen uit de moderne arbeidersbeweging, moeten daarom aan de beweging met alle vezelen hunner ziel verbonden blijven. Hen afstaan aan de burgerlijke sport beteekent voor een gedeelte prijs geven van wat vorige geslachten hebben opgebouwd. De arbeidersbeweging is een groote cultuurbeweging geworden, die uit vele bronnen moet worden gevoed. Welnu, hier is een bron aan te boren, die slechts jeugd en kracht aanbrengt. Het zou een nalatigheid van niet te schatten betekenis zijn, overal door te dringen en de lichamelijke opvoeding aan onze politieke- en klasse-tegenstanders over te laten.

De burgerlijke sport kweekt egoïsme, ijdelheid en ongebreidelde recordjagerij. Zij staat in volkomen tegenstelling tot de idealen, die de arbeidersklasse zich stelt. Tegenover onze collectiviteit bevordert zij de wankle glorie van het individu. Tegenover onze hooge opvatting van lichaamscultuur exploiteert zij de sport om winst te maken. Wij schieten tekort als wij het kapitalisme veroordeelen wegens de wandaden, die het overal sticht en op het gebied der lichamelijke opvoeding maar net doen, of dáár alles in orde is!

Wij hebben ons voorgenomen, dit geschrift niet aan te vullen met citaten. Daarmee waren boekdeelen te vullen. Doch op één punt is het noodzakelijk, ten einde duidelijk te maken, dat de burgerlijke sport ook een reëel gevaar kan vormen.

Toen de Koninklijke Nederlandsche Athletiek Unie haar vijftigjarig bestaan vierde, stelde zij een feestnummer van haar orgaan samen, waarvoor o.a. de oud-opperbevelhebber C. J. Snijders (eere-lid der K.N.A.U.) een hooggestemd artikel schreef. Sprekende over hetgeen de Unie in deze kwarteeuw had verricht, gaat hij verder:

„Zij heeft nog iets gedaan, dat ik mij als oud-opperbevelhebber van Land- en Zeemacht bijzonder aantrek: zij heeft gedurende de

oorlogsjaren aan de legerleiding waardevollen steun verleend tot bevordering der lichaamsoefening bij de gemobiliseerde weermacht. De praktische medewerking en voorlichting van de zijde der Unie hebben er veel toe bijgedragen, dat de beoefening van sport en atletiek bij de weermacht een groote vlucht heeft kunnen nemen, wat in hooge mate bevorderlijk is geweest voor de lichamelijke ontwikkeling, de militaire bruikbaarheid en den goeden geest onzer gemobiliseerden. Met groote waardeering herdenk ik alles wat de leiders der K.N.A.U. in die jaren voor onze weerbaarheid hebben gedaan.

Er zijn nog altijd verdwaasde pacifisten, die algemeene lichaams-oefening van jongens en jongelingen als militairisme uitkrijten en verwerpen.

De Nederlandsche Natie kan der K.N.A.U. geen schoonere feest-gave bieden dan door zich eenstemmig en krachtig te uiten in waarachtige belangstelling en daadwerkelijken steun aan het streven der Unie, dat ten slotte geen ander doel heeft dan de bevordering onzer volksgezondheid, onzer volkswelvaart, onzer volkskracht.

Hare Majesteit de Koningin gaf het voorbeeld. Dat de Nederlandsche Natie volge."

Dit werd geschreven in 1926. Inmiddels is de bewapening nog vergroot en steekt het militairisme driest den kop op, ofschoon de roep om ontwapening steeds luider klinkt. Doch intusschen wordt hier de sport dienstbaar gemaakt aan het militairisme.

„Verdwaasde pacifisten” zijn broederlijk vereenigd in deze Unie, welke clubs telt die bij de Burgerwacht zijn aangesloten. De tegenwoordige voorzitter van den Ned. Zwembond is lid van de Burgerwacht en neigt naar het fascisme. De socialistische leden van den Zwembond zijn niet verantwoord met de verklaring, dat het natte element alle tegenstellingen uitwischt. Zulke arbeiders-vijandelijke leiding blijft niet aan den waterkant staan. Zij schept noodwendig een geest, die fnuikend is voor hen, wier taak nog verder ligt dan het africhten van liefhebbers tot geoefende zwemmers.

MEDAILLES - BEKERS

Herblot - N. Leliestr. 131 A'dam - Tel. 32715

STEMPELS - NAAMPLATEN

Arbeiderssport kweekt kameraadschap.

Het doel van den Ned. Arbeiders Sportbond is veelzijdig. Hij is het tegendeel van hetgeen de practijk der burgerlijke sportbonden oplevert. De burgerlijke sport is gebaseerd op het wedstrijdwezen, zoodat de leiding in de respectievelijke bonden in feite de administratie van het competitie-apparaat voert en derhalve met absolute macht is bekleed. Elke aanval op deze macht zal vergeefsch zijn, hetgeen zich ook elk oogenblik duidelijk demonstreert.

Het cultureele werk dat de N.A.S.B. nastreeft, drukt zich reeds uit in den vorm zijner organisatie. De Bond is opgebouwd uit afdelingen, in welke de verschillende takken van sport (de groepen) in clubs worden beoefend. De afdelingen worden bestuurd door afdeulingsbesturen, terwijl de bestuurders der verschillende groepsbesturen zitting kunnen nemen in het afdeulingsbestuur. Op deze wijze is de centrale organisatievorm, sporttechnisch en organisatorisch, verzekerd, terwijl de interlocale samenwerking bevorderd wordt door de werking der districten.

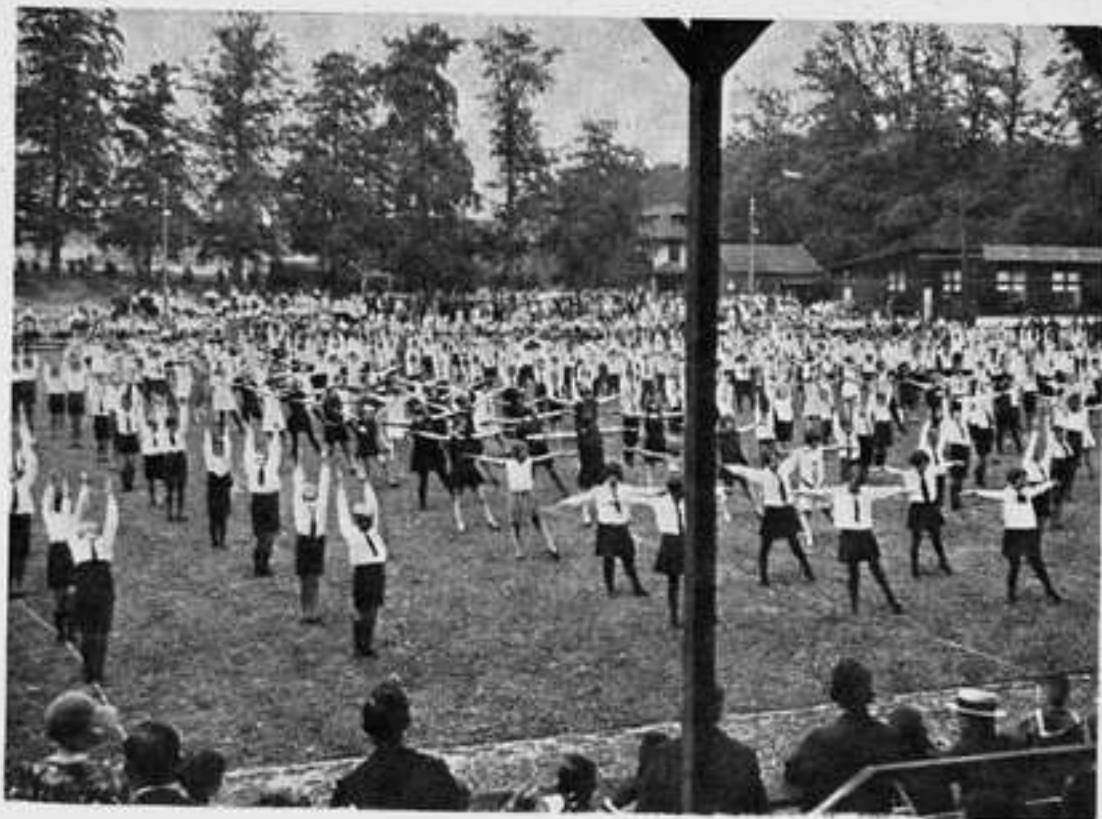
De centrale leiding van den Bond ligt in handen van een bondsbestuur, doch het hoogste gezag in den Bond is het congres, waaraan het bondsbestuur verantwoording schuldig is, zooals een en ander in de statuten omschreven staat. De afvaardiging naar het congres geschiedt op volkomen democratische wijze. In de ledenvergadering der afdeling worden afgevaardigden benoemd, die niet namens een of andere groep of club verschijnen, doch mandatarissen zijn van alle leden. Het bondsbestuur treedt om de twee jaar af, doch het is herkiezbaar. Het congres heeft volkomen bevoegdheid om naar zijn wil de leiders te benoemen.

Dit stelsel heeft thans reeds bewezen uitmuntend te werken, waardoor het in alle opzichten gunstig afsteekt tegen de systemen in vrijwel alle burgerlijke bonden.

Staat het dus vast, dat de organisatievorm tot hechte eenheid leidt — daarnaast is de Arbeiderssport van groote ideëele beteekenis. Om dit te bewijzen moeten wij weer de burgerlijke sport als voorbeeld nemen.

We zien dan, dat voor elken tak van sport een afzonderlijke bond bestaat. Ieder blijft op zijn terrein, de sportbeoefenaars zijn vreemden voor elkander. De N.A.S.B. echter, met zijn centralen organisatievorm, is de groote, bindende kracht, die binnen zijn muren alle vogels van verschillende pluimage opvangt en tot elkander brengt. Dat dit niet uitsluitend in en door de sport geschiedt, moge een aanwijzing zijn, dat de Arbeiderssport ook tot de geestelijke verheffing der leden wil bijdragen.

De afdeulingsbesturen organiseeren wandel- en kampeertochten voor alle leden. Zij organiseeren cabaret- of bonte avonden, waarvan de programma's op behoorlijk peil staan. In zulke bijeenkomsten wordt de alcohol natuurlijk geweerd, terwijl men zich verre houdt van de zoo bekende „voordrachten”, „humoristen” en dergelijke laag bij de grondsche genoegens, die slechts platte lol ten gevolge hebben en een gevaar opleveren voor jonge lieden, die maar al te gemakkelijk zulke genoegens aanvaarden.

De Jonge Pieter Jellen houden vrije oefeningen.

De N.A.S.B. wekt vervolgens zijn leden op, de cursussen te bezoeken die door het Instituut voor Arbeidersontwikkeling worden georganiseerd. De bond heeft daarbij, door het stichten van een Cultureelen Raad, zélf een belangrijke stap gedaan in de richting van geestelijke opvoeding zijner leden. Daartoe heeft hij verbinding gezocht en verkregen met den Bond van Soc.-Dem. Studentenclubs. Deze bond dringt er bij zijn leden op aan, zich aan te melden voor het leiden van cursussen voor de leden van den N.A.S.B. De vele studenten, die zich voor dezen arbeid hebben beschikbaar gesteld, zijn lid van den Sportbond.

Aan de hand van een rooster begeven de cursusleiders zich naar de afdelingen en behandelen onderwerpen, die binnen het vermogen der cursisten liggen. Vervolgens bij feestavonden spreken zij een propagandistische redevoering uit, terwijl ze als nuttige leiders bij excursies en wandelingen in de vrije natuur kunnen optreden.

Als men weet, dat de groote, grauwe massa der proletarische sportbeoefenaars van een zeer bepaald geestelijk gehalte is, dan blijkt ook uit dit ééne feit, dat de Arbeiderssport zegenrijken arbeid verricht.

Als voorname taak stelt zich de Arbeiderssport, de kameraadschap te bevorderen. In doen en denken, in de bijeenkomsten en bij wedstrijden wordt den „Sportbender” bijgebracht, dat hij zich in den kring zijner makkers bevindt. Als logisch uitvloeisel van ons socialistisch beginsel verwerpen wij het egoïstisch denken, den ongezonden naijver, het gewild vervreemden, het scheppen van grenzen, ontleend

aan maatschappelijke(n) welstand of armoede. De Arbeiderssport wil levensvreugde en scheidt deze met haar feesten, haar demonstraties, haar muziek en vlaggentooi.

De districtsfeesten brengen de kameraden uit de verschillende plaatsen tot elkaar, die in of in de nabijheid van het district liggen. Doch de bekroning van een jaar arbeid ligt in de viering van het Internationale Pinksterfeest, dat in den waren zin van het woord een gemeenschappelijk feest voor den N.A.S.B. is geworden. Het geheele jaar wordt gespaard, opdat men kan deelnemen aan dat festijn, dat steeds meer de wassende macht der Arbeiderssport doet onderkennen. De deelnemers — natuurlijk van beiderlei kunne — vieren enkele dagen een proletarisch feest van gezondheid, in luchtige omgeving en in luchtige kleding. Dan ziet men een optocht door de straten trekken, die gevormd wordt door duizenden sportbeoefenaars, uit vele takken van sport. Dan vinden wedstrijden plaats, waar als hoogste prijs de waardeering voor elkanders prestaties geldt. Het Pinksterfeest van den N.A.S.B. is een feest van kameraadschap, dat zich in alle opzichten onderscheidt van de sportieve evenementen der burgerlijke sport, omdat aan gene zijde de zuivere exploitatie op den voorgrond staat, waarbij naijver en strijd om het „Eere-metaal” een belangrijken rol spelen.

De Pinksterfeesten zullen na verloop van tijd een zeer belangrijke plaats gaan innemen in het Nederlandsche sportgebeuren. Zij voeren tot het *stijlvolle Volksfeest*, waarbij kameraadschap, menselijke schoonheid en kunst, hand in hand zullen gaan, in dienende liefde voor de massa, die toch eindelijk andere schoonheid wenscht dan de rauwe sensatie, slechts gebaseerd op individueele recordjagerij.

Artikel 2 der Statuten luidt:

Het doel van den Bond is: de bevordering der volkskracht en volksgezondheid; de lichamelijke opvoeding en sportopleiding, door het organiseren van lichaamsoefeningen op het gebied van vrijwel alle takken van sport, als middel tot lichamelijke en geestelijke vorming zijner leden, zoowel jongelieden als volwassenen van beider geslacht. De bond stelt als basis zijner doelstelling: massa-sportbeoefening.

De Bond stelt zich op het standpunt van de Moderne Arbeidersbeweging, zooals dit is belichaamd in S.D.A.P. en N.V.V.

Dit artikel laat aan duidelijkheid niets te wenschen over. Het wendt zich in weinig woordenforsch tot de massa, waarbij het tegelijk zich uitspreekt voor het zich scharen achter de vaandels der moderne arbeidersbeweging. Artikel 3 geeft een nadere omschrijving. Het worde hier in zijn geheel afgedrukt, omdat het ons aanleiding geeft, omtrent het beginsel der Arbeiderssport nadere verklaringen te verstrekken.

Art. 3. De Bond tracht dit doel te bereiken langs wettigen weg, door:

- a. Stichting, vorming en indeeling van clubs, groepen, afdelingen, districten en gewesten, ter bevordering van het in artikel 2 omschreven doel.

- b. Het aandringen bij de Overheid op het inrichten van leergangen, ter vorming van leiders voor de lichamelijke opvoeding.
- c. Het eventueel zelf inrichten van die leergangen onder zijn leiding en met zijn verantwoordelijkheid.
- d. Al het mogelijke aan te wenden om van de Overheid bijzondere voordeelen te verkrijgen, zooals: subsidie, vermindering van vervoerprijzen bij sportfeesten en sportdemonstraties; vrij gebruik van schoolturnlokalen; inrichting van gemeentelijke stadions en zweminrichtingen, verplicht zwemonderricht in alle scholen, zonder onderscheid van rang, stand, geloof of geslacht; gemeentelijke keurings- en consultatiebureaux voor sportbeoefenaren en sportbeoefenende jeugd; leerrijke sportfilms in de scholen, enz.
- e. Het houden van congressen, alsmede van districts-, gewestelijke, provinciale, plaatselijke en technische vertegenwoordigers-conferenties.
- f. Het maken van statistieken van alle aangesloten afdelingen, districten en gewesten en het publiceeren daarvan in het bondsorgaan.
- g. Het uitgeven van een of meer organen, tijdschriften, boeken, het inrichten van een eigen bibliotheek, mede ter bevordering der sportliteratuur.
- h. Het eventueel stichten van eigen hulpdiensten voor sportongevallen, onder leiding en verantwoordelijkheid van bondsartsen, alsmede het keuren en herkeuren van de bondsleden en het verder medisch toezicht.
- i. Het koopen en huren van gebouwen, lokalen, terreinen en sportbenodigdheden.
- j. Het verzekeren van de bondsleden, die aan hun reglementaire verplichtingen hebben voldaan, tegen ongevallen, hun in en door de sportbeoefening overkomen. De uit deze verzekering voortvloeiende rechten worden door de verzekeringsmaatschappij bepaald, tenzij de bond de verzekering in eigen beheer houdt.
- k. De erkenning en toepassing van de spel- en sportreglementen der Socialistische Arbeiders Sport-Internationale (S. A. S. I.).
- l. Het organiseren van sportfeesten.
- m. Het desgewenscht samenwerken met alle cultureele organisaties, welke het doel der Moderne Arbeidersbeweging voorstaan en haar doel met wettige middelen trachten te bereiken.

Het liberale beginsel leidde tot het particulier initiatief. Aan den ondernemingsgeest, de durf, het vrije inzicht moest het worden overgelaten, tot de ontwikkeling der dingen te komen. Schier op elk gebied kunnen wij waarnemen hoe het particulier initiatief zich heeft ontwikkeld en . . . faalde. Op het gebied der lichaamsontwikkeling heerscht hier te lande nog volslagen anarchie, een enkele gunstige uitzondering daargelaten.

Waar ziet men systeem in het aankweken van leiders en hulp-leiders? Slechts de Overheid kan orde en regel brengen in den chaos. Slechts de Overheid kan door het verstrekken van subsidies, het bouwen van zweminrichtingen en turnhallen, het inrichten en beheeren van sportterreinen een einde maken aan het fnuikend gebrek, dat bestaat en aan de krankzinnige ongelijkheid die overal heerscht.

Het particulier initiatief bouwt — met gretig aanvaarde voorschotten van de Overheid — een grootsch Stadion. Het bevolkt dit stadion één keer per week met een paar dozijn sportmensen en voor de rest met duur betalend publiek. Overigens ligt het dure sportpaleis braak, terwijl de massa der jonge sportbeoefenaars hunkert naar een omgeving, in welke ze zich kan vermeien; om van het gebrek aan leiders maar niet te spreken.

In het weekblad van den N.A.S.B., *Arbeiderssport* van 29 Maart 1930 schreven wij hierover een artikel: *De Jeugd die eischen stelt*. Een gedeelte daarvan moge hier volgen:

„Het is buiten kijf, dat de sport en deszelfs beoefening goeddeels drijft op het „particulier initiatief”. De regeering van ons land heeft nog altijd het meeste geld over voor een soort lichamelijke opvoeding die er op gericht is, andere op gelijke wijze opgevoede mensen, te vermoorden. Vroeger gold dat alleen mannen. Sinds de uitvinding van giftige gassen, worden daarbij ook vrouwen en kinderen betrokken. Het steunen van de lichamelijke opvoeding door de gemeentebesturen, zooals wij die voorstaan, toont ons een beeld van de grootste verscheidenheid. In dit bestek is het ondoenlijk aan de hand van gegevens vergelijkingen te trekken, doch alle onze afdelingsbesturen weten, zonder onderscheid, dat de eerste stap op den weg zooals wij dien wenschen, nog nauwelijks is gezet.

Ons betoog noodzaakt ons evenwel een gemeente tot voorbeeld te nemen; vandaar dat wij aan de hand van wat de hoofdstad te zien geeft, nader onze eischen kunnen formuleeren. Aldaar bestaat, wat men pleegt te noemen — een „opgewekt sportleven”. Er zijn niet minder dan veertienduizend voetballers in verschillende bonden vereenigd, te vinden. Daarvoor zijn honderden sportvelden noodig. Voor elken tak van sport, die wij in ons land kennen, bestaat de gelegenheid tot georganiseerde beoefening. Niet minder dan zeventien roeivereenigingen leggen beslag op havens en bootenhuisen, waarbij straks de in opkomst zijnde kano-sport een ernstig woordje komt meespreken. We tellen drie groote, overdekte, doch particuliere zweminrichtingen. Voorts een veel te klein aantal gemeentelijke open baden. In meer dan tweehonderd scholen wordt haast dag aan dag door onderscheidene vereenigingen geturnd. Van gemeentewege bezitten we ruim 28 H.A. z.g. openbare voetbalvelden, dat zijn zand-ophoogingen, waarop telkens huizen en straten verrijzen. Verder is aan vereenigingen verhuurd 31 H.A., ongeveer 2 H.A. voor openlucht-onderwijs, 18 H.A., die onder beheer staan van den Amsterdamschen Bond voor Lichamelijke Opvoeding en dan nog 15 H.A., die permanent aan vereenigingen zijn verhuurd. Wij tellen ook 40 speeltuinvereenigingen, welke allerwege met overheidssteun hun bestaan voeren en ten slotte het Stadion, een maatschappij op aandeelen, een stuk architectuur om voor te knie-

len, maar als sport-centrum voor de oefenende massa een onding, een volslagen mislukking!

Overigens kan aan dit lijstje nog veel, zeer veel zelfs worden toegevoegd. Genoeg echter om te doen zien, dat o.a. het gemeentebestuur lang niet onverschillig staat tegenover de verlangens der sportbeoefenaars en veel doet om hunne gereede behoeften te bevredigen.

Al deze complexen zijn gemeentelijk-, vereenigings- of particulier bezit. Elke voetbalclub plaatst voor haar terrein een hek met een slot er op. Aan het hek van de gemeentelijke terreinen staan bovendien wachters, wier taak het is, onbevoegden en „die dondersche kwa-jongens”, buiten te houden. Een moeder, die voor haar kind geen vijf centen contributie aan de speeltuinvereeniging kan betalen, ziet andere jongetjes binnen het hek stoeien, terwijl háár jongetje ten hoogste zijn neus tusschen de spijlen mag steken . . . Het geringe aantal openbare zwembaden noodzaakt volwassenen op warme dagen soms langen tijd in de rij te staan. Bij het gratis zwem-onderricht hangt het van den wil der betrokkenen af, of zij ooit onderwijs zullen krijgen. Dat onderwijs kan trouwens maar zeer beperkt gegeven worden. Vandaar dat reeds in de voorbereidende scholen begonnen moet worden, de kinderen met het water vertrouwd te maken.

Ondiepe bassins op de speelplaatsen zijn, in vereeniging met het aanwezige zand, ideale verzamelplaatsen voor de beginnende jeugd. De kinderen moeten, als de temperatuur het toestaat, poedelnaakt kunnen rondspartelen. Vandaar is *verplicht* zwemonderwijs in de scholen een vorm van natuurlijke ontwikkeling. Wij verliezen ons niet in een droombeeld. Zulke zwembassins, annex verplicht onderwijs in de scholen, bestaan . . . in het buitenland. Maar wij zullen den dag zegenen, waarop deze maatregel ook bij ons wordt uitgevoerd.

Wij toonden aan, dat al wat aan sportvelden en speeltuinen voorhanden is, wordt afgesloten door hekken. Ook ónze terreinen enz. staan niet voor iedereen open. Wij vinden, dat zoiets van zelf spreekt. Wij beschermen ons bezit tegen ontvreemding en vernieling, zoo goed als ieder ander. Doch tevens bevestigen wij hiermede een laconieke uitspraak van Multatuli: Zoolang er slotenmakers en notarissen bestaan, deugt de wereld niet!

Met uitzondering van de speeltuinen, waar dagelijks een vijfde van de Amsterdamsche schooljeugd haar vrijen tijd kan doorbrengen, is het groote stadsproletariaat gespeend van de gelegenheid om, anders dan in de straten, zich te vermeien en zich op betere wijze lichamenlijk te ontwikkelen. Om hierin te voorzien hebben de gemeentebesturen een grootsche taak te vervullen. Wij verlangen voor de jeugd openbare terreinen, waar zij naar hartelust kunnen stoeien, spelen en *methodisch* onderricht krijgen. Neem als voorbeeld het prachtige instituut der „schoolwerktuinen”, zooals deze in vele gemeenten worden aangetroffen. Daar ziet men de kinderen in volle overgave aan den arbeid, bijgestaan door een deskundige, die voorlichting geeft, hoe men van een zaadje een krachtige plant kan doen wassen.

Maar eilieve, moeten wij ons niet afvragen of wij deskundigen noodig hebben voor het verzorgen van het menschelijke plantje? Kin-

deren moeten in de open lucht gelegenheid hebben, om methodisch te leeren loopen. Het is heelemaal niet denkbeeldig, dat een troep van vijfhonderd jongens en meisjes, onder leiding van een bezielde en deskundig leeraar, op deze openbare terreinen den tijd nuttig doorbrengt, beter dan verstrooid in de straten, waar weinig goede dingen te leeren zijn. In de speeltuinvereenigingen is het (met alle waardeering voor deze sympathieke instellingen) net andersom. In hoofdzaak wordt slechts opgelet, of de kinderen geen kattenkwaad uithalen.

Wij verwachten daarom veel van zulke openbare speelvelden. Zij behoeven aan inrichting niet veel te kosten. Voorloopig zijn wij met den aanleg van een, desnoods met krijtlijnen getrokken, loopbaan, tevreden. Voor elken schoolgaanden jongen is dan de illusie volkomen. In het midden van het terrein komen alleen enkele zandbakken voor, teneinde het springen te bevorderen. En zoo goed als in de schoolwerktuinen, behoort een leider aanwezig te zijn, die tevens kindervriend is. Schade kan niet worden aangericht, omdat er niets te vernielen valt. We weten, dat het schoolgaande kind zich bij voorkeur ophoudt met loopspelen. In het kind den aandrang, op deze terreinen de mogelijkheid om een en ander methodisch te combineeren. Welk democratisch gemeentebestuur kan bezwaren hebben tegen deze wenschen, zooals ze ongeveer belichaamd zijn in onze statuten? Aan onze socialistische gemeenteraadsfracties de eervolle taak, om hier in het belang van de proletarische jeugd ons in ons streven behulpzaam te zijn.

Overheidsbemoeiing achten wij in alle opzichten noodzakelijk ook voor de lichamenlijke opvoeding, omdat deze bemoeiing niet alleen den lichamenlijken, maar ook den geestelijken welstand van het opkomend geslacht bevordert.”

De Arbeiderssport bevordert de internationale gedachte.

De Ned. Arbeiders-Sportbond is aangesloten bij de Socialistische Arbeiders-Sport-Internationale, de S.A.S.I. De Sasi is een voortdurend groeiende macht, die op het oogenblik in 25 landen ongeveer 2 miljoen leden telt. Wij voelen de sterke neiging, omtrent onze internationale uitvoerige mededeelingen te doen en beschouwingen aan haar te wijden. Doch dit kan beter in een apart geschrift worden behandeld. Immers omtrent haar werkzaamheid, haar invloedssfeer, haar betrekkingen tot het Intern. Verbond van Vakvereenigingen, de Soc. Arbeiders Internationale en het Intern. Arbeidsbureau te Genève, haar cultureelen en technischen arbeid — valt meer te zeggen dan binnen het bestek van dit werkje mogelijk is.

Wij kunnen hier volstaan met het weergeven harer Beginselverklaring, een kort document weliswaar, doch dat de groote opvoedende kracht der Arbeiderssport op prachtige wijze demonstreert.

Beginselverklaring der Socialistische Arbeiders-Sport-Internationale.

1. De sport moet in de eerste plaats massasport zijn, welke de bevordering der lichamenlijke en geestelijke strijdvaardigheid der arbeidersklasse beoogt. Boven de ontwikkeling van den enkeling met zijn

De Duitse Bond in een optocht te Praag (Tsjecho Slowakije).

bijzondere bekwaamheden staat de opvoeding tot gemeenschappelijk denken en handelen.

2. Wedstrijden mogen niet dienen om met alle middelen den tegenstander te bestrijden en te verslaan. De arbeiderssportbeoefenaar waardeert altijd in zijn tegenstander den mensch en klassegenoot. Alle wedstrijden behooren in kameraadschappelijke geest gehouden te worden en moeten meer worden opgevat als een hoog ontwikkeld, vroolijk spel dan als een ernstige en moeilijke worsteling om te overwinnen.

3. Bij alle takken van sport dienen de massa-oefeningen op den voorgrond te staan.

4. Slechts de gezondheids- en massa-sport kan dienen als basis voor een natuurlijke verbetering der sportprestaties. Dit beteekent niet, dat aan de bijzondere lichamelijke geschiktheid van den enkeling willekeurig beperkingen moeten worden aangelegd. Het beteekent alleen, dat niet met kunst- en vliegwerk sportsterren moeten worden gekweekt, doch dat de arbeiderssport ten doel heeft, de ongedwongen ontwikkeling van natuurlijke en geestelijke eigenschappen.

5. Aangezien arbeiderssport gericht is op versterking van het lichaam en verbetering der gezondheid, behoort ook de strijd tegen alcohol en nicotine tot de taak der arbeiderssportbeweging.

6. De opvatting, dat buitengewone sportprestaties de persoonlijke verdienste van den enkeling zijn en om die reden prijzen moeten worden uitgelooft, bepaalde titels gegeven of krantenartikelen daaraan

moeten worden gewijd, is met het karakter van arbeiderssport onverenigbaar.

7. De deelneming van de beoefenaren van alle takken van sport aan groote sportdemonstraties, optochten en massa-oefeningen is voor den arbeiderssportbeoefenaar een plicht die vanzelf spreekt.

8. De medewerking der vrouwen aan den lichamelijken en geestelijken opvoedingsarbeid is noodzakelijk voor de totstandbrenging van een socialistische lichaamscultuur.

9. Samenwerking met andere deelen der arbeidersbeweging, welke de geestelijke en cultureele verheffing der arbeidersklasse beoogen, is voor het verwezenlijken van vorenstaande grondregels noodzakelijk.

Het is onze mooie taak, deze grondregels stuk voor stuk bij de beoefenaars van Arbeiderssport ingang te doen vinden. Op deze basis alleen kan de sport gedijen; op deze wijze alleen beantwoordt de sport en deszelfs beoefening aan haar doel. En ook op deze wijze worden geestelijk en lichamelijk parate soldaten aan het Leger van den Arbeid toegevoegd, dat nog altijd de dringende behoefte gevoelt, zijn rijen met honderduizenden te versterken.

De Jonge Pieter Jellen.

De N.A.S.B. stelt reeds voor kinderen van zes jaar oud de gelegenheid voor het lidmaatschap open. Kinderen van zes tot en met twaalf jaar worden vereenigd in de Jonge Pieter Jellen-groepen. Deze naam is hen gegeven als een hulde aan Pieter Jelles Troelstra, den wegberedder naar het socialisme in Nederland. Reeds duizenden kinderen tellen deze groepen, doch tevens stellen ze hoge eischen van opvoedkundigen en technischen aard. Het doel dat de N.A.S.B. zich stelt bij het organiseren der J.P.J. is: de jeugd der arbeiderskinderen schooner en rijker te maken, te streven naar een opvoeding tot fiere, zelfstandige, goed ontwikkelde arbeiders en het bevorderen van saamhoorheidsgevoel en kameraadschap. De Bond tracht dit doel te bereiken door: het schromelijk tekort aan lichamelijke opvoeding en ontwikkeling, veroorzaakt door de tegenwoordige schoolopvoeding aan te vullen door het geven van *gymnastiek, openluchtspel, zwemondericht, wandelen en kampeeren*;

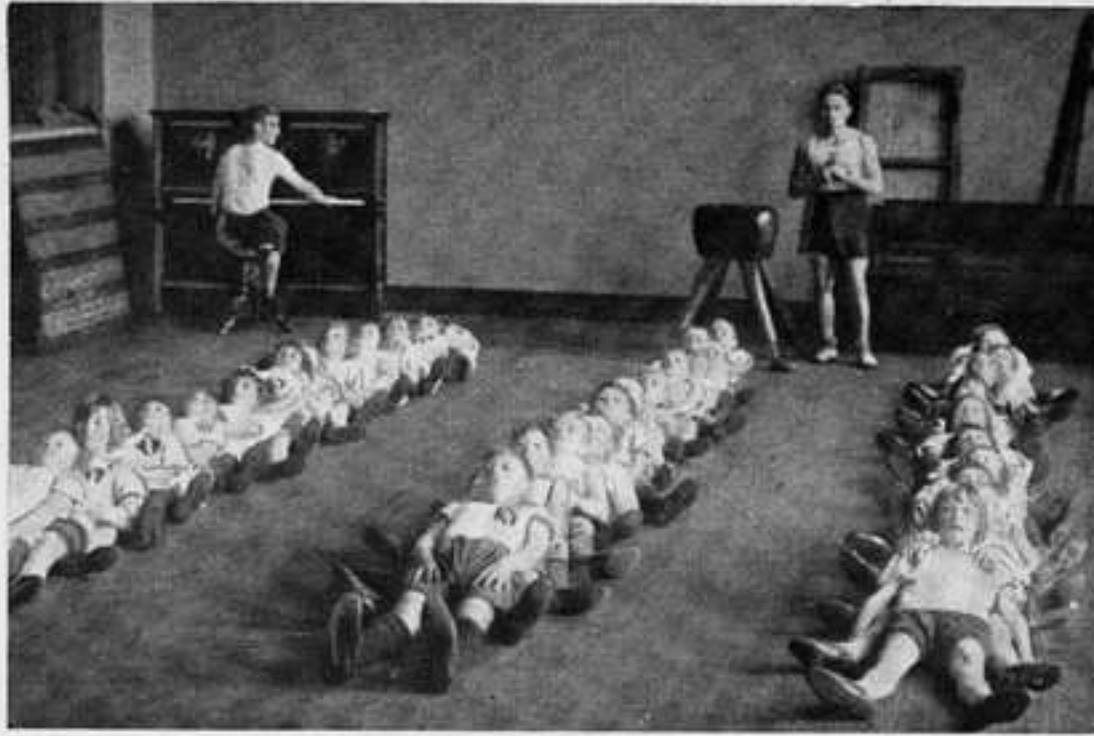
het tegengaan van den verslappenden invloed van het groote stadsleven met zijn bioscopen, zijn straatschenderijen, het euvel van het rooken;

door het brengen der J.P.J.-groepen gedurende vrije middagen, Zondagen en vacaties buiten de stad in veld, bosch en hei en het bevorderen eener gezonde en reine levenswijze;

het propageeren van en aandringen tot uitbreiding der lichamelijke opvoeding in de scholen;

het propageeren van de noodzakelijkheid, dat iedere gemeente op ruimen schaal sportterreinen, zwembaden, strandbaden en speelweiden aanlegt en zelfstandig in beheer neemt, met vrijen toegang voor alle kinderen.

Ook hier zijn weer vele factoren voorhanden, waard om nader

Openbare uitvoering door Jonge Pieter Jellen.

besproken te worden. Strandbaden en speelweiden! Waar zijn ze in ons land te vinden? Talrijke vragen doemen op om het kind het beste te geven, dat te geven is. Voorshands vinden we slechts gebrekkig turnonderwijs in de scholen, gedurende slechts enkele lesuren per week, speelweiden en gemeentelijke stadions zijn bij ons onbekend.

Slechts speeltuinen, waar in de meeste gevallen droevig diletantisme heerscht, waar hekken omheen staan en derhalve alleen toegang tegen betaling wordt verleend. Zij worden aangemerkt als de toevluchtsoorden voor de massa der zeer jonge en meer aankomende kinderen.

De N.A.S.B. zal ook hier, steunend op zijn beginsel, krachtig ijveren voor verbetering der wantoestanden, voor het scheppen van voor ons land nieuwe inrichtingen. En in den Bond zal nauwkeurige aandacht gewijd worden aan de verzorging van de duizenden kinderen, die aan zijn zorgen werden toevertrouwd.

De wetmatigheid der dingen.

Toen onze Bond zijn eerste wankel schreden ging afleggen, werd hij voornamelijk veroordeeld om zijn sectarisch karakter. Het waren vooral de onheilsprofeten, die voorspelden, dat deze Bond zijn geboorte nauwelijks zou overleven. Wij hebben ons later dikwijls afgevraagd of met name onze partijgenooten onder de tegenstanders, niet beter hebben nagegaan hoe de verhoudingen zijn in onze maatschappij, hoe haar wetmatigheid is en hoe zij zich in en door deze wetmatigheid voortdurend wijzigt. En als ze dat allemaal hebben nagegaan moeten ze toch weten, dat op haar beurt de wijzigingen in het maatschappelijk

leven, ontzaglijke wijzigingen in het geestesleven hebben teweeggebracht. De geknechte werkers van vroeger hebben zich opgericht tot de bewuste arbeidersklasse. Het organisatiebegrip ontwaakte, het socialisme werd een wetenschap, waarover niet meer spottende kon worden geredeneerd.

De socialistische arbeidersklasse is geworden tot een groote, opstrevende bevolkingsgroep met eigen denkbeelden, eigen inzichten en eigen werkingsfeer. Tusschen haar levensbeschouwing en de oude, dat is de burgerlijk-conservatieve, ligt een afgrond, die niet te overbruggen is.

De socialistische arbeidersklasse zoekt haar eigen weg naar kunst, vermaak en levensverdieping. Zij aanvaardt niet meer de dorre lessen, die een stervende burgerlijke cultuur haar als hoogste wijsheid tracht voor te houden. Zij eischt van haar zelve — al groeiende in breedte en diepte — een opnemen in haar organen van alle uitingen, die de maatschappij op stoffelijk en geestelijk gebied vertoont. En daarmee zijn wij aangeland bij de *lichaamscultuur*, die lang genoeg bezit was van en geleid werd door de tegenstanders der arbeidersklasse.

Aan den eenen kant dus de macht der arbeidersklasse, die in staat is ook de lichaamscultuur aan haar organen toe te voegen. Aan den anderen kant de kolossale kloof tusschen twee ideologieën (gedachten-gangen), die zelfs elkanders uiterste punten niet meer raken. Vandaar dat onze partijgenooten, die niets van een eigen Sportbond moesten hebben, zich op historische gronden hebben vergist. Vandaar dat de groei van den N.A.S.B. geen verwondering hoeft te baren. De arbeidersklasse is aan alle kanten voldoende gegroeid om haar eigen taak, ook in en met de sport, te vervullen.

Zoodra een richting, een bepaald geestesleven door een groote groep der bevolking in zich is opgenomen, is van sectarisme en van politiek in den strikten zin van het woord, geen sprake meer. Zij die over den N.A.S.B. spreken als een sectarische en politieke organisatie, spreken de burgerlijke ideologen na, die met hun conservatieve begrippen alles „neutraal” of „algemeen” noemen, dat reeds lang niet meer neutraal is en zelfs nooit neutraal is geweest.

Versterkt het leger van den arbeid.

De Arbeiders-Sportbond heeft in den korten tijd van zijn bestaan, zijn bestaansrecht op overtuigende wijze bewezen. Opgericht op 19 December 1926, heeft hij zich door een berg van moeielijkheden gebroken en wist intusschen twaalfduizend leden te verzamelen. Zich bewust van de jeugdfouten, die hem aankleven, verricht hij blijmoedig zijn sportieve en cultureele taak.

Duizenden modern-georganiseerde arbeiders en arbeidsters bewegen zich nog in de burgerlijke sportbonden en geven aan deze hun beste krachten. Waar het gebrek aan leiders den groei van den N.A.S.B. nadrukkelijk in den weg staat, zien wij dat nog tal van onze georganiseerde klassegenooten leiding geven aan de burgerlijke sport. Met het geduld dat ons eigen is, wachten wij tot ook zij tot de overtuiging zijn gekomen, dat hun plaats is in onze rijen.

Kampeer- of Strandtent „LUCKY STAR”
DE VERRASSING VAN HET SEIZOEN!

Geheel compleet met stokken, haringen en scheerlijnen.
Zijhoog 0.70 M. Middenhoog 1.80 M. Breed 2 M. Diep 2.25 M.
Slechts **f 17.50.**

Om in de behoefte te voorzien van een tent welke goedkoper is dan onze standaardmerken, hebben wij de „Lucky Star” reclame-tent laten maken. Deze tent is vervaardigd van ons prima „Superior Lawn” tentlinnen en voldoet uitstekend. De „Lucky Star” is bijzonder geschikt voor kleedtent en met een dubbeldak buitengewoon goed voor kampeertent. Voorradij in 2 maten. Geheel compleet met stokken, haringen en scheerlijnen.

„Lucky Star” 1 Zijhoog 0.70 M. Middenhoog 1.80 M. Breed 2 M. Diep 2.25 M. **f 17.50.**

„Lucky Star” 2 Zijhoog 0.70 M. Middenhoog 1.80 M. Breed 2 M. Diep 3 M. **f 21.50.**

Vraagt Prijscourant „Nezo”-Sportartikelen

Fa. J. NEEF & Zn., Raadhuisstraat 32-36, Amsterdam-C
TELEFOON 42570

Maar desondanks gaan wij onstuimig verder, vervuld van onze idealen, bewust van ons handelen voor het welzijn van de arbeidersbeweging.

Het is de

Jonge Kracht

die zich bij het Leger van den Arbeid heeft geschaard. De Arbeiderssport zal ook in ons land in de toekomst tienduizenden gaan omvatten en een rijk arbeidsveld zijn voor hen, die onze beginselen willen dragen. Wij roepen hen op, de mannen en vrouwen en kinderen, zich aan te sluiten in de organisatie, die van en voor hen zelf is.

Arbeiderssport is massasport.

Een trotsche leuze voorwaar. Moge zij een aansporing vormen voor ieder, die het met de lichaamscultuur op socialistischen grondslag, wel meent.

Amsterdam, voorjaar 1931.

Dames- en Heeren-
leden van Arbeiders-
Sportverenigingen

UW ADRES VOOR PRIMA

RIJWIELEN

IS:

S. H. FOKKEMA

MARATHONWEG 14
BIJ HET STADION

BERIJDT UITSLUITEND
S. H. F. EN UNION
RIJWIELEN

**EDELSEJABROOD - SPORT-
KAAK en SCHEEPSBESCHUIT**

zijn per stuk verkrijgbaar aan de volgende
adressen:

TE AMSTERDAM:

Pretoriusstraat 90	2e Tuindwarsstr. 10
O.Z. Voorb. wal 22	2e Goudsbloem- dwarsstraat 5
v. Ostadestr. 236	N. Leliestraat 180
J.M. Kemperstr. 36	Valeriusstraat 88
Czaar Peterstr. 97	Sumatraplants. 1
Dapperstraat 24	1e Leliedw. str. 12
Ferd. Bolstraat 76	Buit. Brouw.str. 16
Korte Koningstr. 6	

Forma-Natura

SPRINGFOOT.
SANDAAL

MAAT
21 tot 46

MODELLENBOEKJE GRATIS.

Modellenboekje en lijst van winke-
liers waar de Forma-Natura schoe-
nen ook verkrijgbaar zijn, gratis
op aanvraag

Leert zwemmen U en Uwe Kinderen!

Kristalhelder water maakt

„Het Sportfondsenbad”

het meest aantrekkelijke van
alle Zweminrichtingen

VRAAGT TARIEVEN

Linnæusstraat 189